Maatalousjaosto keskiviikko 25.10.2017 klo 10:30 / HE 106/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Asia: HE 106/2017 Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018, Riista- ja porotalous

Pyydettynä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Riistatalous

Vuoden 2018 talousarvioesityksen luonnonvaratalouden politiikkasektorin yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita ovat riistatalouden osalta: riistatalous vahvistuu ja sen hyvinvointivaikutukset lisääntyvät, alueellinen ja paikallinen osallistaminen lisääntyy suurpetopolitiikan suunnittelussa ja valmistelussa sekä suurpetojen aiheuttamat vahingot vähenevät. Tavoitteet heijastuvat talousarvion painotuksissa.

Toiminnan seurannan tunnusluvuissa riistasaaliin arvon ja metsästyspäivien lukumäärän odotetaan vuonna 2018 kasvavan ja suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vähenevän. Nämä ovat pikemminkin tavoitteita kuin päätöksin toteuttavia asioita. Esimerkiksi metsästyspäivien lukumäärästä huomattava osa kertyy pienriistan metsästyksestä, jonka määrää (riistakantojen tilaa) on mahdoton täsmällisemmin ennakoida. Sama pätee myös hirven metsästykseen, sen saaliin arvoon ja metsästyksen määrään. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen on varattu vuodelle 2018 hieman enemmän rahaa kuin edellisenä vuonna. Parhaillaan hirvikantaa vähennetään voimakkaasti, mutta sen vaikutus vahinkokehitykseen on vaikea ennustaa. Joka tapauksessa esimerkiksi hirvikannan vähentäminen tulee näkymään vahinkokehityksessä viiveellä. Toisaalta metsästyksen määrä vaikuttaa myös pyyntilupamaksujen kertymään.

Suomen riistakeskukseen erityisesti, mutta myöskin Luonnonvarakeskukseen, vaikuttava muutos on se, että lainsäädännöllä riistanhoitoyhdistysten toimintaa kehitetään ja niiden roolia vahvistetaan. Talousarviossa tämä näkyy määrärahan kasvuna, joka saadaan riistanhoitomaksun korottamisesta. Riistanhoitoyhdistysten valtionavun määrään vaikuttavat monet eri tekijät, joista riistakantojen seurantaa palvelevaa on se, että vapaaehtoiseen riistankantojen seurantaan osallistuminen otettaisiin huomioon valtioavun mitoituksessa.

Porotalouden edistäminen

Porotalouden harjoittaminen on nykyään entistä enemmän yrittäjämäistä. Porotalousalan neuvontatyö palvelee yrittäjien substanssiosaamisen ja liikkeenjohtotaidon kehittymistä niin tuotannon kuin taloudenkin alueilla. Tutkimuksissa on osoitettu, että maatalousyritysten kannattavuuseroista merkittävä osa selittyy yrittäjien liikkeenjohtokyvyillä. Tulos on todennäköisesti yleistettävissä myös porotalousyrityksiin. Näin ollen neuvonta- ja kehittämistyön tukeminen palvelee yritysten kannattavuuden kehittämisen kautta myös elinkeinon jatkuvuustavoitetta.

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Maasuurpetojen tappamina on viime vuosina löydetty noin 5 000 poroa vuodessa. Suurin osa vahingoista on ollut ahmojen aiheuttamia. Vuonna 2016 määrällisesti suurimmat vahingot olivat poronhoitoalueen pohjoisosassa Käsivarren, Näkkälän, ja Muotkatunturin paliskunnissa sekä poronhoitoalueen kaakkoisosassa Hossa-Irnin paliskunnassa, joissa kussakin korvattiin yli 400 poroa. Vahingonkorvauksilla on suhteellisen suuri vaikutus porotalousyritysten talouteen. Porotalouden kannattavuuskirjanpidon mukaan yli 80 eloporon kokoisissa yrityksissä vahingonkorvauksia (peto- ja liikennevahingot) saatiin poronhoitovuonna 2015/2016 noin 5 400 euroa, mikä on noin 14 prosenttia porotalouden keskimääräisestä kokonaistuotosta. Suhteellisesti suurin merkitys vahingonkorvauksilla on poronhoitoalueen kaakkoisosan paliskunnissa, joissa korvausten osuus kokonaistuotosta on yli kolmannes (Taulukko 1).

Tuotot	2015/2016					
	Kuusamo-Pudasjärvi-Kainuu	Raudanjoki-Läntinen-Itäkemijoki	Sodankylä-Keminkylä-Salla	Enontekiö-Pallastunturi-Kittilä	Utsjoki-Inari	Keskiarvo
Tiloja edustettuna	100	150	220	170	200	860
Tiloja otoksessa	15<n<20	15<n<20	6=<n<14	6=<n<14	15<n<20	70<n<80
Eloporot	140	152	152	260	234	190
TUOTOT	**32.979**	**28.737**	**27.508**	**42.279**	**54.051**	**39.878**
Vahingonkorvaukset	11.764	3.655	3.012	5.822	3.915	5.398
Vahingonkorvausten osuus tuotoista, %	36 %	13 %	11 %	14 %	7 %	14 %

Vahingonkorvausten merkitystä porotalouden kannattavuudelle kuvaa niiden suhde yrittäjätuloon. Korvausten suhde yrittäjätuloon vuonna 2015/2016 oli 43 prosenttia. Kaakkoisosan paliskunnissa korvaukset ovat jopa yrittäjätuloa suuremmat (Taulukko 2).

Tuotot	2015/2016					
	Kuusamo-Pudasjärvi-Kainuu	Raudanjoki-Läntinen-Itäkemijoki	Sodankylä-Keminkylä-Salla	Enontekiö-Pallastunturi-Kittilä	Utsjoki-Inari	Keskiarvo
Tiloja edustettuna	100	150	220	170	200	860
Tiloja otoksessa	15<n<20	15<n<20	6=<n<14	6=<n<14	15<n<20	70<n<80
Eloporot	140	152	152	260	234	190
Yrittäjätulo	**10.545**	**6.830**	**5.788**	**8.725**	**20.441**	**10.633**
Vahingonkorvaukset	11.764	3.655	3.012	5.822	3.915	5.398
Vahingonkorvausten osuus yrittäjätulosta, %	112 %	54 %	52 %	67 %	19 %	51 %

Porovahinkojen korvausten taso on tärkeä porotalousyritysten kannattavuuden kannalta. Yritysten maksuvalmiuden kannalta on merkityksellistä, että mahdollisimman suuri osa vahingoista korvataan varsinaisen talousarvion puitteissa. Lisätalousarviosta maksettavat korvaukset tulevat myöhässä yritysten laskujen maksun kannalta. Viivästyminen aiheuttaa vähintäänkin maksujärjestelyjä, jotka todennäköisesti lisäävät kustannuksia.

Tänä vuonna aloitettiin ahman rajoitettu metsästys poronhoitoalueella (8 yksilöä). Jokainen lupa harkittiin tapauskohtaisesti ja ne kohdistettiin paljon vahinkoa aiheuttaneisiin ahmoihin.

Lausunnon vastuuvalmistelija/lisätietoja: erikoistutkija Pekka Helle, Luonnonvarakeskus, Luonnonvarat ja biotuotanto -yksikkö